
Symposia e.d.

'Ruimte voor water', ter gelegenheid van het afscheid van Gert Hunink als docent Hydrologie aan de IAHL te Velp. Gehouden op 30 maart 2000 op de IAHL in Velp.

Als er een nieuwe opleiding wordt opgericht, wordt daar de nodige ruchtbaarheid aan gegeven. Anders is het als er een opleiding wordt opgeheven. Al decennia lang is Velp de enige plaats waar een HBO'er als hydroloog kan afstuderen. Sinds kort is de afstuderrichting opgeheven, maar waarschijnlijk hadden we er nooit wat van vernomen als Gert Hunink niet had besloten dat hij onder die omstandigheden niet langer als docent aan de IAHL verbonden wilde zijn. Een docent die 25 jaar actief geweest is met het opleiden van hydrologen laat je niet zo maar vertrekken, dus organiseerde de Vereniging van Afgestudeerden een symposium onder de titel 'Ruimte voor Water'.

De dag zou geopend worden door iemand van de directie van de school, maar omdat die dag het hele management 'op de hei' was, opende Henk van Duijn als voorzitter

van de Vereniging van Afgestudeerden namens de directie het symposium.

De eerste spreker was Hendrik Havinga (RWS-Oost-Nederland). Na vijf minuten getuige geweest te zijn van het opstarten van de PowerPoint-presentatie, schetste hij hoe de afgelopen twee eeuwen de Rijn genormaliseerd is. Dit leidde enerzijds tot een sterk verhoogde veiligheid tegen overstromen, een goede scheepvaartverbinding en mogelijkheden voor de landbouw om te intensiveren. Anderzijds leidde het tot een achteruitgang van natuurwaarden. Onderhand moeten we constateren dat de veiligheid tegen overstromen niet duurzaam is: het rivierbed is steeds smaller geworden en hogere rivierstanden zijn daarvan een direct gevolg. Omdat bovendien de maatgevende afvoer bij Lobith verhoogd moet worden van 15.000 naar 16.000 m³/sec (waarbij er twijfel is of we niet gelijk naar de 20.000 m³/sec moeten), moest Rijkswaterstaat plannen maken hoe met het extra water om te gaan. Rijkswaterstaat denkt de oplossing vooral in de vorm van retentiepolders te vinden. Voor het Rijnstrangengebied was een mooie animatie te zien van hoe dit gebied onder water zou komen te staan. Als

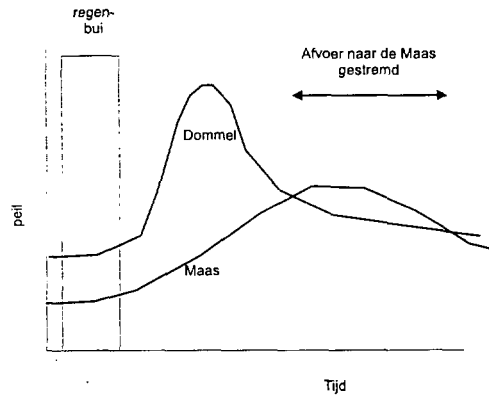
dit niet voldoende blijkt te zijn, zijn de onlangs gepresenteerde calamiteitenpolders de pineut. "Van sommige gebieden zullen we gewoon moeten toegeven dat ze van tijd tot tijd bij de rivier horen."

Toon Segeren (WL) ging in op vergelijkbare oplossingen in kleinere systemen, zeg maar op waterschapsniveau. Voor het Waterschap Vallei en Eem was duidelijk geworden dat het bovenstrooms vasthouden van water geen duidelijk positief effect heeft. Het aanleggen van gemalen, bergingspolders en berging in stedelijk gebied hadden wel resultaat. Er van uitgaande dat de grond in bergingspolders in eigendom van het waterschap moest komen, was het aanleggen van gemalen de goedkoopste oplossing.

Segeren stelde dat berging een effectieve oplossing is, maar uitsluitend in samenhang met andere oplossingen.

De derde spreker was Jos van Duynhoven (Arcadis) die verslag deed van de aanleg van het retentiebekken Bossche Broek. Grote delen van Oostelijk Noord-Brabant wateren via de Dommel en de Aa onder vrij verval af op de Maas. Bij extreem hoge waterstanden van de Maas is die weg echter afgesloten. De afvoer vindt dan plaats via het Drongelens Kanaal, maar die capaciteit is onvoldoende bij hoge afvoeren van de Dommel en de Aa. Om 's-Hertogenbosch dan tegen overstromingen te beschermen moet het Bossche Broek als retentiepolder ingezet worden, al heeft men er wel twee kades geplaatst om te voorkomen dat de A2 hier net als in 1995 gestremd wordt. De bewoners van de Bossche Broek staan achter de werken, omdat de overstromingen toch al regelmatig optreden, maar niet langer ongecontroleerd zullen zijn. Er is een voorspelmodel opgesteld dat vier dagen van tevoren kan aangeven of de polder onder water komt te staan, al blijkt de beperkte nauwkeurigheid van de neerslagvoorspelling nog een zwakte in het systeem.

Het moment van inzet van de Bossche Broek als retentiepolder hangt dus niet af van de afvoerpiek in de Dommel en Aa, maar van het moment van stremming van de afvoer naar de Maas. Omdat de Maas trager reageert op een neerslaggolf dan de Dommel en de Aa zal de afvoerpiek van de Dommel en Aa doorgaans al gepasseerd zijn als de afvoer naar de Maas geblokkeerd wordt. Dit maakt het ongewenst om water bovenstrooms in het gebied van de Dommel en Aa langer vast te houden, omdat dat de afvoerpiek weliswaar afvlakt, maar dichterbij de afvoerpiek van de Maas plaatst. Het probleem wordt dan netto groter.

Overigens zorgt uitvoering van de Maaswerken bij Roermond er al voor dat de afvoerpiek van de Maas sneller wordt afgevoerd en dus eerder bij 's-Hertogenbosch is. De afvoer van de Dommel en de Aa zitten dan nog in de staart van hun piek, zodat de problemen bij 's-Hertogenbosch zullen toenemen als gevolg van de werken bij Roermond.

In de discussie die naar aanleiding van deze presentatie ontstond, was er onevenredig veel aandacht voor de graafmachine die de inlaatwerken naar de polder moest openen en sluiten.

In de plenaire discussie droegen de aanwezigen aan dat er wel erg veel oplossingen aan het eind van het systeem worden geplaatst. Als deze dan niet meer voldoende

blijken, is er geen ruimte meer voor nadere oplossingen. Wie de calamiteitenpolder als retentiepolder inricht, heeft zijn laatste redmiddel al ingezet.

Gaandeweg werd Gert Hunink steeds dominanter in de door hem geleide discussie. Dat mocht, want het was zijn feestje. Hij pleitte ervoor om het systeem tussen neerslag en waterloop niet alleen empirisch te kwantificeren, maar om te proberen het fysisch te doorgronden.

Tenslotte sloot Henk Post (Waterschap Reest en Wieden) de middag inhoudelijk af. Als professional had hij al die wateroverlast best leuk gevonden, maar nu moesten er wel goede oplossingen bedacht en uitgevoerd worden. Berging moet daarom geïntegreerd worden in de Waterlood-methodiek. Van de wateroverlast hebben we tenslotte kunnen leren dat als we het water geen ruimte geven, het water de ruimte wel neemt. Het water kiest dan zelf wel een calamiteitenpolder. Soms moeten we wateroverlast accepteren, maar we moeten vermijden dat de veiligheid op het spel komt te staan. Dat vraagt om deskundige ingenieurs, en Henk Post vroeg zich af of Larenstein die nog zou leveren. Maar ja, de directie zat op de hei, dus er was niemand die die vraag kon beantwoorden.

Al met al was er sprake van een inhoudelijk aantrekkelijk symposium: soepele sprekers, één aktueel onderwerp (en dus geen diffuse stapel informatie) en een geïnteresseerde zaal. Het enige minpunt waren de onvermijdelijke computertraagheden, die ons al met al wel een kwartier hebben gekost ten opzichte van ouderwetse sheets.

Het lijkt me een waardig afscheid van een docent Hydrologie. Er waren 200 aanmeldingen voor het symposium, maar de

zaal kon slechts 150 mensen herbergen. De conclusie dat er dus vraag is naar meer van dit soort symposia lijkt me iets te voorbarig, tenzij men iedere keer afscheid wil nemen van een docent. Ik heb meerdere mensen gesproken die eigenlijk uitsluitend voor de aanleiding van het symposium gekomen waren.

Op mijn vraag aan de organisatie of dit symposium nu ook bedoeld was als afscheid van een afstudeerrichting, werd ontkennend geantwoord, maar hoe het nu verder gaat met het vak hydrologie in Velp, kon niemand mij vertellen. Ik moest maar es bellen.

Harry Boukes

Desgevraagd gaf de IAHL de volgende reactie op bovenstaande bespreking:

De opleiding Land en WaterManagement is de afgelopen jaren ingrijpend vernieuwd. Het ging daarbij niet zozeer om de inhoud van het programma maar meer om de onderwijsmethodiek, die aangepast is aan de eisen van deze tijd. Omdat de herschikking van het oude programma leidde tot andere afstudeerprofielen, zijn alle oude afstudeerrichtingen verdwenen. De studenten hebben vanaf nu de mogelijkheid zich te specialiseren in vier afstudeerprofielen. 'Watersysteemanalyse' en 'International Land and Watermanagement' zijn er daar twee van.

[...]

LWM levert onveranderd afgestudeerden die hydrologisch onderlegd zijn; in de nieuwe programmering krijgt elke LWM'er zelfs méér watervakken dan voorheen.